הוה סיים מסאני אוכמי וקאי בשוקא דנהרדעא אשכחוהו דבי ריש גלותא וא"ל מאי שנא הני מסאני אמר להו דקא מאבילנא אירושלים אמרו ליה את חשיבת לאיתאבולי אירושלים סבור יוהרא הוה אתיוה וחבשוה אמר להו גברא רבה אנא אמרו ליה מנא ידעינן אמר להו או אתון בעו מינאי מילתא או אנא איבעי מינייכו מילתא אמרו ליה בעי את אמר להו האי מאן דקץ כופרא מאי משלם אמרו ליה משלם דמי כופרא והא הוו תמרי א"ל משלם דמי תמרי אמר להו והא לאו תמרי שקל מיניה אמרו ליה אימא לן את אמר להו בששים אמרו ליה מאן אמר כוותיך אמר להו הא שמואל חי ובית דינו קיים שדרו קמיה דשמואל אמר להו שפיר קאמר לכו בששים ושבקוהו: ר"ש אומר אכלה פירות גמורים כו': מ"ט הא דאמר רחמנא ¹ובער בשדה אחר ᵃמלמד ששמין על גב השדה ה"מ מידי דצריך לשדה הני כיון דלא צריכי לשדה בעינייהו בעי שלומי אמר רב הונא בר חייא א"ר ירמיה בר אבא דן רב כר"מ ופסק הלכתא כר"ש דן רב כר"מ דתניא ᵇכתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו אבדה כתובתה דברי ר"מ רבי יהודה אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מה לכם עלי ופסק הלכתא כר"ש כי הא דתנן ר"ש אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים: **מתני'** ᶜהמגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הוזקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב: **גמ'** לימא תנן דלא כרבי דאי כרבי ᵈהאמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור אמר רב פפא הכא ᵉבנטר בי דרי עסקינן דכיון דא"ל עייל וגדוש עייל ואנטר לך הוא: **מתני'** ᶠᵍהשולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים ʰשלח ביד פקח הפקח חייב ⁱאחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב ⁱאחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב ʲבא אחר וליבה המלבה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין: **גמ'** ᵏאמר ר"ל משמיה דחזקיה ˡלא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור מ"ט צבתא דחרש גרמה לו ולא מחייב עד שימסור לו גווזא

סלתא

מסאני אוכמי. מנהג אבלים: **כופרא.** כתמרים כבוסר כענבים: **דמי כופרא.** אינו כלום לימכר עכשיו: **והא הוו תמרי.** לאחר זמן: **בששים.** עם הקרקע דהכל בכלל שהקונה קרקע בפירותיה נותן עיניו קנה בשבח של אחר זמן: **דן רב.** מעשה עבד: **פסק הלכתא.** כלומר לימד לתלמידים שהלכה כר"ש הלכה פסוקה לדורות: **לא חתמה לו.** שדה המיוחדת לכתובה: **אבדה כתובתה.** ולא מצית לומר נחת רוח עשיתי לבעלי דא"כ הוה לה למעבד לראשון אלא ודאי גמרה ומקנייא: **גנטר בי דרי.** שומר הגרנות שמנהגן היה לעשות כל בני הבקעה בגורן אחד זה גדישו וזה גדישו וממנין שומר ובהא אפי' רבי מודה: **מתני' המביא את העצים חייב.** דאי לאו אחרון קמא לא עביד מידי: **גמ' גחלת.** צבת טנלי"ש: **גווזא.** קוליס:

הוה סיים מסאני אוכמי. משמע שלא היו רגילין במנעלים שחורין וכן משמע בסדר תעניות אלו (תענית כב. ושם) דקאמר אדהכי אתא ההוא גברא דסיים מסאני אוכמי ולא רמי חוטי כדי שלא יכירו בו שהוא יהודי ותימה דבפ"ק דביצה (דף טו.) תנן אין משלחין מנעל לבן ביו"ט מפני שצריך בילת הגיד להשחירו משמע שלא היו נועלים אלא שחור ואומר ר"ת דהמנעל ודאי היה שחור אבל הרצועות היו לבנות ומסאני אוכמי דהכא ודמסכת תענית היינו המנעל והרצועות הכל היה שחור [א] והיינו דאמרינן בפרק בן סורר (סנהדרין דף עד: ושם ו) בשעת השמד אפי' לשנויי ערקתא דמסאני אסור שהרצועות היו משונות משל נכרים ואבילות דאליעזר היה כזה שהיה לבוש שחורים ומתכסה שחורים והיה רוצה שאפי' הרצועות יהיו שחורים שלא יהא עליו כלל צד לבנונית מפני חיבתה של ירושלים:

כתב לראשון ולא חתמה לו כו'. בסוף מי שהיה נשוי (כתובות דף צה. ושם ז) מפרש רב אשי דאפילו ר"מ לא קאמר אלא בשני לקוחות דאם איתא דנחת רוח עבדה מקמא אבעי לה למעבד אבל בלוקח אחד אפילו ר"מ מודה וא"ת דבפ' הניזקין (גיטין נה. ושם ח) גבי לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אמר רב לא שנו אלא דא"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה ואלקח מן האיש וחזר ולקח מהאשה קאי כדמוכח בסוגיא ואור"י שיש לחלק בין כתבה בשטר עצמו של בעל לכתבה שטר בפני עצמו ועוד אומר ר"י דאפילו בשטר של בעל איירי התם אלא שכתבה שהיא עצמה מכרה ללקוחות אבל חתמה לו דהכא היינו שמחלה שעבוד כתובתה שיש לה על שדה זו וכן משמע לשון חתמה כלומר שנתרצית במקח ולא ממחה בו וה"ר אלעזר מסנ"ן פי' דטעמא דרב התם דבשטר קונה משום דס"ל אחריות טעות סופר הוא והוי כאילו קבל עליה אחריות אבל אם פירש בלא אחריות לא קנה אפי' בשטר ושמואל דאמר עד שתכתוב לו אחריות משום דקסבר אחריות לאו טעות סופר הוא דפליגי בהכי בפ"ק דבבא מציעא (דף יד.) דשמואל קאמר בהדיא דשעבוד צריך לימלך ורב נמי אמר התם נמלא שאינו שלו רב אמר יש לו מעות ויש לו שבח ומשמע דפשיטא ליה דאפי' לא פירש לו את השבח קאמר רב דיש לו שבח והיינו משום דאית ליה דאחריות טעות סופר הוא:

ופסק הלכה כר"ש דאמר אכלה פירות גמורין כו'. פי' ר"ת דמהכא פשיטא לן בפרק נערה בכתובות (דף נא. ושם ט) דכל העומד לגזוז כגזוז דמי לענין בעל חוב דלא טריף להו, אע"ג דפלוגתא לענין שבועה בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף מג. ושם י) בענבים העומדים ליבצר אי כבצורות דמיין אי לא: **המגדיש** בתוך שדה חבירו וכו'. אצטריך למיתנייא או לאשמועינן דלא כרבי או לאשמועינן דאפילו רבי מודה בהא כדמפרש בגמרא:

ליבתה הרוח כולן פטורין. פר"י דברוח מצויה איירי כדמשמע בגמ' דסתם ליבוי דרוח מיירי ברוח מצויה מדפריך עלה דברייתא וליהוי כזורה ורוח מסייעתו ואי ברוח שאין מצויה הא לא הוה ליה לאקשויי אדעתיה וא"ת כיון דמתלבה ברוח מצויה יתחייב האחרון של הבאת עצים ו)[ואור] דבכל דוכתי אשכחן שמתחייב לענין אש בשיכול להזיק ברוח מצויה כגון אבנו וסכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו וכופף קמת חבירו בפני הדליקה דמטיא ליה ברוח מצויה ואין לחלק משום דההיא אין מחוסר אלא הולכת האש בעלמא ע"י רוח מצויה אבל כאן מחוסר ליבוי ואין שם אש עליו ולא קרינא ביה המבעיר את הבערה דהא בפ"ק (דף ט:) אמר גחלת כמה דשביק ליה מעמיא עמיא ואזלא אע"פ שמתגלגלת בטלטולו מעמיא עמיא ואזלא הא אם דרכה להתלבות ע"י נדנודו של חרש המטלטלה היה המוסר לו חייב הכא נמי יהיה האחרון חייב אע"פ שמחוסר ליבוי וי"ל דלבתו הרוח דמתני' קאי אבא אחר וליבה דהשתא הוי ליבה וליבתה הרוח כברייתא דגמ' וכן משמע לישנא דכולן ובאין בליבויו כדי ללבות ולא ברוח בפני עצמו כדי ללבות כמו שמפרש בגמ' וכחנם דחק לפרש דליבתו הרוח היינו ליבה וליבתו הרוח אלא נראה לפרש דליבתו הרוח היינו שליבתה הרוח בפני עצמה ברוח שאין מצויה וליבה וליבתו הרוח בגמ' בין אין מצויה וכגון שקודם ליבוי כבר בא הרוח שליבתו לבסוף איזה רוח שיהיה דמאחר שבא כבר כך לי שאינו מצויה כמצויה וכן משמע מתוך תירוצו של רבא שתירץ כגון שליבה ברוח מצויה וליבתו הרוח ברוח שאינה מצויה מכלל דמעיקרא ס"ד שמעיקרא בא הרוח שלבסוף ליבה וכן משמע בירושלמי דמתניתין איירי ברוח שאינה מצויה דגרסינן התם ליבתו הרוח כולן פטורין תמן אמרין ברוח של אנסים אבל ברוח שהעולם מתנהג בו חייב ר' יוחנן ור"ל תרוייהו אמרי אפי' ברוח שהעולם מתנהג בו שפעמים הוא בא ופעמים אין בא:

ליבה

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פי"ז מהל' אישות הלכה יא סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן ל סעיף יז וסימן ק סעיף ג:

מז ב ג מיי' פי"ג מהל' נזקי ממון הלכה טו ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן שצג סעי' ד:

מח ד מיי' שם פי"ד הלכה ה סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן תיח סעיף ז:

מט ה מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ח:

נ ו ז ח מיי' שם הלכה ז ועי' בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעיף ט:

נא ט מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ו:

◆

מוסף רש"י

כתב לראשון. שטר מכר על שדה אחת, **ולא חתמה לו.** לא הודית בלוקח מכר, וכתב שטר אחר ללוקח שני על שדה אחרת וחתמה לו, **אבדה כתובתה.** אם אין שם בני חורין, שהרי הראשון אומר הנחתי לך מקום לגבות הימנו (כתובות צה.). **יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי.** מן השני מגבה (שם). **עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור.** דשול ומיע ונטר לך קאמר ליה (ב"מ פא.). **פטור מדיני אדם.** לגמרי, **וחייב בדיני שמים.** פירענות לגמרי לרשעים שנתכוין להפסיד את ישראל (גיטין נג.). **לא שנו.** דהשולח הבעירה ביד חרש שוטה וקטן דפטור מדיני אדם (לעיל ט:). **אלא כשמסר לו גחלת וליבה.** החרש, דלא דמי לשור, דשור מזומן להזיק אבל הא דגחלת חרש עביד ליה לחתק (לעיל כב:). **מעשיו קא גרמו לו.** מאמן היזקו והוי כשילו (שם, לגירסת הגמ' שם: ברי הזיקא) מגולגל היזקו לכל שהיא מוזמנת להזיק (לעיל ט: לגי' הרי"ל). **ור' יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור.** ור' יוחנן לטעמיה דאמר אשו משום חציו והכא חציו דחרש הן (לעיל כב:). **צבתא דחרש גרמה לו.** אחיזתו של החרש גרמה ההבער, שהוא נטלה והוליכה לגדים. צבתא, אחיזתו וכמו, מלשון צבתא שקורין טנייל"ש, ל"א גרסינן צוותא, יחודו של חרש שנתייחד עם השלהבת ונטלה, ולשון צוותא פולא"ש, כדאמרינן (כ"ב כח.) ליהוי צוותא לחברו (לעיל ט.). **גווזא.** עלים יבשים (לעיל כב:).

מסורת הש"ס

א) [לעיל נח:], ב) כתובות צה., ג) לעיל מז: ב"מ פא: גיטין מ., ד) לעיל כב: ט. קדושין מב., ה) לעיל ט: [ע"ש] כב: [ע"ש], ו) [ד"ה אפילו], ז) [ד"ה כתבה], ח) [ד"ה אבל], ט) [ד"ה סוף], י) [ד"ה כבצורים], כ) רש"ל.

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יַבְעֶר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירֹה וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד

◆

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הוה כו' והיינו דאמרינן כו'. נ"ב אבל הרי"ף והרא"ש (בסנהדרין שם) כתבו של ישראל היו שחורות ושלהם אדומות:

◆

לעזי רש"י

טנלי"ש [טינלי"א]. צבת.

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones